

Załącznik

do Uchwały Nr

Rady Gminy Cyców

z dnia

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY W GMINIE CYCÓW
na lata 2023-2025**

S P I S T R E Ś C I

I. WSTĘP

II. PODSTAWY PRAWNE DO REALIZACJI PROGRAMU

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

1. Charakterystyka demograficzna Gminy Cyców

2. Wsparcie udzielane rodzinom w gminie Cyców

IV. ADRESACI PROGRAMU

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

VII. CELE PROGRAMU

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

X. MONITORING I EWALUACJA

XI. PODSUMOWANIE

I. WSTĘP

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Cyców na lata 2023-2025, zwany dalej Programem jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w Gminie Cyców od 2014r. Program powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w myśl, której gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Każde dziecko ma prawo do wychowania w rodzinie, do troskliwej opieki i miłości.

Rodzina jest bowiem środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia.

W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swojej dorosłości kształtują społeczeństwo a więc szczęśliwa rodzina jest fundamentem tego społeczeństwa. Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokojenie potrzeb swoich członków, w tym rozwój biologiczny i psychospołeczny. Rodzice przez pierwsze lata są najczęściej jedynymi i najważniejszymi wychowawcami. Dziecko poprzez obserwację i naśladowanie rodziców uczy się sposobów postępowania, co jest dobre a co złe. Rodzice poprzez własny przykład są wzorem dla dziecka. Atmosfera domowa ma największy wpływ na to, jak szczęśliwe, spokojne i odporne psychicznie jest dziecko, decyduje o tym jak dziecko, a później młody człowiek wykorzysta zasób zdobytych doświadczeń, jakie ukształtuje poglądy, jak ukierunkuje własną aktywność i postępowanie na całe życie.

Zachodzące procesy na świecie związane z industrializacją, urbanizacją, migracją i zmianami kulturowymi, znacząco wpłynęły na życie całych społeczeństw. Zmienił się sposób funkcjonowania rodziny, jej struktura, model, liczebność. Kohabitacja coraz częściej wypiera małżeństwo, standardem stało się samotne rodzicielstwo, pozostawanie singlem z wyboru czy funkcjonowanie związków jednopłciowych. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze są nośnikiem wielu przemian w funkcjonowaniu rodzin. Coraz częściej występują problemy opiekuńcze – wychowawcze w tym bezpośrednio związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i niestety już powszechnie od mediów społecznościowych, wzmagających alienację społeczną. Z drugiej strony można też zaobserwować nadmierną troskę o dzieci przechodzącą w nadopiekuńczość, co generuje jednostki niesamodzielne, pogubione, nie nauczone stawiania granic, nie odróżniające dobra od zła. Pojawiły się ponadto zjawiska o charakterze globalnym jak choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje oraz lokalnym jak ubóstwo, bezrobocie, rozpad rodziny czy podziały światopoglądowe, generujące wzajemną niechęć i agresję.

Ponadto rok 2020 przyniósł nowe troski, obowiązki i wyzwania związane z rozwojem epidemii COVID-19. Epidemia wymusiła szereg zmian w codziennym funkcjonowaniu rodzin m. in. poprzez organizację pracy i nauki w systemie zdalnym, ograniczenie kontaktów społecznych co miało wpływ na kondycję psychiczną członków rodziny /stany depresyjne, kumulacja emocji, stres, strach, nerwowość, frustracja/.

Rok 2022 jest również trudnym okresem dla funkcjonowania społeczeństwa i przynosi niepokój o dalszą przyszłość. Trwająca wojna na Ukrainie, napływ imigrantów czy narastający kryzys cenowy i energetyczny powodują dalsze stresy i niepokoje. Rodziny mimo pomocy ze strony państwa mają coraz większe trudności z zabezpieczeniem podstawowych potrzeb bytowych co również przekłada się na stan psychiczny rodzin a tym samym ma wpływ na prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczej – wychowawczej.

Pozostawienie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu swoich funkcji bez odpowiedniego wsparcia i pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie konsekwencjami na wielu płaszczyznach a najbardziej zagrożone będą dzieci i ich przyszłość.

Niniejszy Program ma na celu zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych, stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin oraz podejmowanie działań prewencyjnych, profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu zwiększenie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców, u których występuje problem z należyłą realizacją tych funkcji.

II. PODSTAWY PRAWNE DO REALIZACJI PROGRAMU

Zadania dotyczące wspierania rodziny, uwzględnione przy opracowywaniu Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Cyców na lata 2023-2025 regulują następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 821 z późn. zm.)
- 2) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (tekst jednolity Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.)
- 3) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r.- Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 1359 z późn. zm.)
- 4) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 713 z późn. zm.)
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 2268 z późn. zm.)
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 1249 z późn. zm.)
- 7) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 2277 z późn. zm.)
- 8) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 2050 z późn. zm.)
- 9) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. 2020 poz. 1329 z późn. zm.)
- 10) Ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 2407 z późn. zm.)
- 11) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 111 z późn. zm.)
- 12) Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 1348 z późn. zm.)
- 13) Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 2133 z późn. zm.)
- 14) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 877 z późn. zm.)

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

1. Charakterystyka demograficzna gminy Cyców

Gmina Cyców jest gminą wiejską położoną na terenie powiatu łęczyńskiego w województwie lubelskim. Powierzchnia gminy wynosi 148km² co stanowi 23,33% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi następujące miejscowości: Adamów, Barki, Bekiesza, Biesiadki, Cyców I, Cyców Kolonia Druga, Garbatówka, Kolonia Garbatówka, Głębokie, Janowica, Podgłębokie, Stawek, Kolonia Stawek, Kopina, Ludwinów, Małków, Malinówka, Nowy Stręczyn, Stary Stręczyn, Ostrówek Podyski, Sewerynow, Świerszczów, Świerszczów kol, Stefanów, Szczupak, Wólka Cycowska, Wólka Nadrybska, Zagórze, Zaróbka, Zosin.

W gminie Cyców wg stanu na dzień 31.12.2021r liczba mieszkańców wyniosła 7717 z czego 3906 stanowią kobiety a 3811 mężczyźni. Stąd wynika, że kobiety stanowiły 50,6 %, a mężczyźni 49,4% ogółu mieszkańców. Ponadto należy zaznaczyć, że blisko 61,3% mieszkańców gminy Cyców (4731 osoby) to osoby w wieku produkcyjnym. Dzieci i młodzież do 18 roku życia to około 21,6% mieszkańców (1671 osób). Natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 17% mieszkańców Gminy (1315 osób).

Na przestrzeni ostatnich trzech lat struktura mieszkańców przedstawia się następująco:

Tabela1. Struktura wiekowa ludności w gminie Cyców

	2019				2020				2021			
Liczba mieszkańców ogółem	7872				7829				7717			
	K		M		K		M		K		M	
	3991		3881		3969		3860		3906		3811	
	Wiek 0-17	854	Wiek 0-17	886	Wiek 0-17	838	Wiek 0-17	875	Wiek 0-17	809	Wiek 0-17	
	18-60	2255	18-65	2580	18-60	2235	18-65	2561	18-60	2205	18-65	
	61 i więcej	882	66 i więcej	415	61 i więcej	896	66 i więcej	424	61 i więcej	892	66 i więcej	

Źródło: Urząd Gminy w Cycowie

W badanym okresie przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w gminie Cyców jest spadkowy a od roku 2020 nawet ujemny.

Tabela2. Przyrost naturalny

Rok	2019	2020	2021
Liczba urodzeń	96	75	63
Liczba zgonów	75	85	111
Przyrost naturalny	21	-10	-48

Źródło: Urząd Gminy w Cycowie

2. Wsparcie udzielane rodzinom w gminie Cyców

Instytucją realizującą szeroko rozumianą pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, doświadczających problemów zakłócających samodzielne funkcjonowanie mimo wykorzystania własnych zasobów i możliwości jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. Beneficjentami pomocy społecznej w naturalny sposób stają się osoby i rodziny, które nie radzą sobie z zaspokajaniem swoich potrzeb, nie tylko pod względem ekonomicznym.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie jest jednostką organizacyjną gminy, która realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Cycowie udzielane są następujące formy pomocy:

- praca socjalna,
- pomoc pieniężna w postaci zasiłków stałych, okresowych, celowych,
- pomoc rzeczowa w postaci dożywiania dzieci w żłobku, przedszkolach, szkołach podstawowych i w internatach,
- pomoc w postaci paczek żywnościowych w ramach realizowanego Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pracy Najbardziej Potrzebującym,
- dodatki mieszkaniowe,
- organizowanie kolonii letnich dla dzieci,
- pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym jak; usługi opiekuńcze, opieka wytchnieniowa, umieszczanie w domu pomocy społecznej
- wsparcie asystenta rodziny,
- programy unijne.
- fundusz alimentacyjny,
- stypendia socjalne,
- pomoc w postaci świadczeń rodzinnych: zasiłek rodzinny z dodatkami, świadczenia rodzicielskie, świadczenia pielęgnacyjne, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna,
- pomoc dla uchodźców,
- dodatek osłonowy,
- dodatek węglowy.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, gdy rodzina nie będzie mogła zaspokoić niezbędnych potrzeb swych członków. W pomocy społecznej rodzina występuje nie tylko jako świadczeniobiorca, ale także jako podmiot ochrony. Pomoc powinna mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny. Oprócz pomocy materialnej i rzeczowej rodzinę otacza się szeroko rozumianym wsparciem w postaci pracy socjalnej oraz wsparciem asystenta rodziny w przypadku niewydolności opiekuńczo – wychowawczej.

Pracownicy socjalni czuwają nad zapewnieniem bezpieczeństwa socjalnego rodzin tego wymagających poprzez udzielanie wsparcia finansowego, rzeczowego i usługowego a także informują społeczeństwo o możliwościach uzyskania pomocy w innych podmiotach.

Z danych statystycznych tut. Ośrodka wynika, że liczba rodzin, którym udzielono świadczenia z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich lat wzrosła.

Tabela 1. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	Liczba mieszkańców	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej
2019	168	468	7872	5,9%
2020	160	441	7829	5,6%
2021	214	531	7717	6,9%

Źródło: Dane OPS w Cycowie

Należy jednak podkreślić, że na przestrzeni ostatnich lat zmniejszała się liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej /powodem są niskie kryteria dochodowe uprawniające do korzystania z pomocy społecznej/, natomiast zwiększyła się liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci pracy socjalnej. W roku 2019 z tej formy pomocy korzystało 83 rodzin /212 osób w rodzinach, w roku 2020 101 rodzin /294 osób w rodzinach a w roku 2021 151 rodzin /372 osób w rodzinach/. Tą formą pomocy objęte są głównie rodziny, w których występuje problem przemocy, alkoholizmu, zaniedbań w opiece i wychowaniu dzieci, niepełnosprawności i długotrwałej choroby.

Rodziny te wymagają przede wszystkim wsparcia w postaci poradnictwa, pomocy w załatwieniu różnych spraw, współpracy ze specjalistami i innymi instytucjami.

Rodziny, które pozostają w systemie pomocy społecznej charakteryzuje złożoność występujących problemów. Ustawa o pomocy społecznej wymienia powody, które obok kryterium dochodowego uzasadniają przyznanie pomocy w postaci różnego rodzaju świadczeń.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy

Lp.	Powody trudnej sytuacji życiowej	Rodziny ogółem	
		2019	2020
1.	Ubóstwo	114	107
2	Sieroctwo	1	0
3	Bezdomność	2	2
4	Bezrobocie	53	53
5	Niepełnosprawność	71	60
6	Długotrwała lub ciężka choroba	39	24
7	Przemoc w rodzinie	1	1
8	Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
9	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	19	19
10	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	68	61
	W tym Rodziny niepełne	16	16
	wielodzietne	3	7
11	Trudności w integracji osób , które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0
12	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	1
13	Alkoholizm	2	1
14	Narkomania	0	0
15	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0
16	Zdarzenie losowe	3	0
17	Sytuacja kryzysowa	0	0

Źródło: Dane OPS w Cycowie

Jak wynika z powyższej analizy główną przyczyną udzielania pomocy jest ubóstwo, które jest następstwem takich czynników dysfunkcyjnych jak między innymi bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Bezradność oznacza brak umiejętności sprawowania opieki nad dziećmi, brak kompetencji wychowawczych, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego. Podejmowanie działań na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi jest traktowane przez służby społeczne priorytetowo, gdyż dotyczy najmłodszych mieszkańców gminy tj. dzieci.

Tabela 3. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
Liczba rodzin	168	160	214
Liczba osób w rodzinach	468	441	531
Liczba rodzin z dziećmi	72	65	72
Liczba osób w rodzinach /rodziny z dziećmi/	341	306	328

Źródło: Dane OPS w Cycowie

Rodzina znajduje się w centrum polityki społecznej rządu. Ministerstwo podejmuje więc liczne działania z zakresu polityki państwa na rzecz dziecka i rodziny. Stosowanie różnego rodzaju wsparcia finansowego pozwala na wzmocnienie rodzin w dążeniu do zaspokojenia niezbędnych potrzeb. System świadczeń rodzinnych jest wsparciem materialnym dla rodzin wychowujących dzieci oraz w sytuacji kiedy w rodzinie znajduje się osoba niepełnosprawna wymagająca opieki. Celem świadczenia wychowawczego -500+ / obecnie wypłacane przez ZUS-y/ jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Jest to świadczenie długofalowe dość poważnie zasilające budżet domowy. Rządowy program „Dobry start” 300+ służy wsparciu rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego.

Istotnym wsparciem finansowym dla matek nigdzie nie ubezpieczonych jest świadczenie rodzicielskie przyznawane niezależnie od dochodu do czasu ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

Kolejną formą pomocy świadczonej rodzinom z dziećmi jest wsparcie dla uczniów w ramach pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym. Pomoc ta udzielana jest w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia.

Rodzice, którzy mają zasądzone alimenty na dziecko a z różnych przyczyn nie otrzymują ich od osoby zobowiązanej mogą korzystać w zastępstwie z funduszu alimentacyjnego.

Gmina Cyców realizuje również zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny. Ogólnopolska karta dużej rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej z trójką dzieci.

Ważnym instrumentem polityki edukacyjnej i integracyjnej oraz wyrównywania szans rozwojowych jest edukacja przedszkolna, która jest realizowana w 6 Oddziałach Przedszkolnych i 3 Punktach przedszkolnych. Natomiast edukacja szkolna jest realizowana w 6 szkołach podstawowych na terenie gminy. W placówkach oświatowych uczniowie mogą korzystać z szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych służących rozwijaniu uzdolnień i zainteresowań oraz wspierających pokonywanie trudności rozwojowych, emocjonalnych, społecznych i dydaktycznych.

Wszystkie placówki oświatowe współpracują z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w celu rozwiązywania trudnych sytuacji rodzin swoich uczniów. Często są pierwszym miejscem gdzie jest zauważony problem niewydolności wychowawczej rodziców. Placówki oświatowe realizując zadania zawarte w programie wspierania rodziny również wspierają rodziców w wychowaniu młodego pokolenia. W placówkach oświatowych realizowanych jest szereg przedsięwzięć, programów, akcji profilaktycznych i edukacyjnych, często przy współpracy z Komendą Powiatową Policji w Łęcznej, które mają na celu pokazanie młodemu pokoleniu wartości jakimi powinni kierować się w swoim życiu. Bardzo dużo porusza się kwestii dotyczących szkodliwości nadużywania alkoholu, narkotyków jak również na temat zjawiska przemocy.

Ważnym aspektem w rozwoju młodego pokolenia jest zagospodarowanie czasu wolnego poprzez możliwość korzystania z bogatej oferty zajęć w Gminnym Domu Kultury i Gminnej Bibliotece Publicznej oraz placówkach oświatowych, gdzie organizowane są zajęcia rozwijające talenty, pasje i zainteresowania a jednocześnie promuje się zdrowy model rodziny. Oprócz możliwości korzystania z regularnych zajęć, dzieci i młodzież mogą korzystać w trakcie ferii zimowych i wakacji ze specjalnie przygotowanej na ten okres oferty.

Na terenie gminy prowadzony jest systematyczny monitoring sytuacji zdrowotnej uczniów i objęcie ich opieką lekarską, pielęgniarską i stomatologiczną. Prowadzona jest też edukacja uczniów i rodziców w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia przez placówki służby zdrowia i placówki oświatowe, które współpracują z pracownikami socjalnymi w zakresie rozwiązywania problemów szczególnie natury materialnej, stanowiących przeszkodę w wykupieniu leków, podjęciu specjalistycznego leczenia lub w wykonaniu badań diagnostycznych.

Rodziny dotknięte przemocą otrzymują pomoc i wsparcie w ramach powołanego w gminie Zespołu Interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia oraz kuratorzy. Problem przemocy dotyka rodziny niezależnie od wykształcenia, statusu ekonomicznego czy też wykonywanego zawodu. Często utrudnieniem w podejmowaniu skutecznych działań zespołu jest brak współpracy ze strony osób uwikłanych w przemoc.

W celu realizacji założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny, który pracuje z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo – wychowawcze. Praca prowadzona jest przez asystenta w oparciu o postanowienie sądu rodzinnego lub na wniosek pracownika socjalnego, który stwierdza konieczność przyznania tej formy pomocy w oparciu o przeprowadzony w rodzinie wywiad środowiskowy.

Asystent kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Potrzeba jego wsparcia ustaje wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Wśród rodzin korzystających ze wsparcia asystenta są takie, gdzie rodzice mają ograniczoną władzę rodzicielską poprzez nadzór kuratora społecznego.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Na pracę z rodziną składa się ocena jej sytuacji, planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny w obszarze ekonomiczno-socjalnym, opiekuńczo- wychowawczym i społecznym. W tym celu asystent wspólnie z członkami rodziny opracowuje plan pracy, z którym zapoznaje pracownika socjalnego. Plan pracy jest następnie wspólnie realizowany.

Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” na mocy której przyznaje się jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada także, że rodziny uprawnione mogą zostać objęte pomocą asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej także poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji i świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny. Z tej formy pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat skorzystała 1 rodzina.

Tabela 4. Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystenta

	2019	2020	2021
Liczba rodzin	12	10	10
Liczba dzieci	24	24	30

Źródło: Dane OPS w Cycowie

Według analizy pracowników socjalnych większość rodzin, w których występuje problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych przy zapewnieniu odpowiedniego wsparcia jest w stanie realizować swoje funkcje, co daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej. Zawsze jednak istnieje zagrożenie, że działania podejmowane przez instytucje okażą się niewystarczające, między innymi z uwagi na brak współpracy rodziny. Zatem w sytuacji zagrożenia dobra dziecka sąd rodzinny może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Mając na uwadze dobro dziecka i rodziny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie zapewnia rodzinom biologicznym, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, wsparcie asystenta i pracowników socjalnych w celu powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Ośrodek realizuje zadania dotyczące współfinansowania przez gminę kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj; rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

Zgodnie z art. 191 pkt. 9 w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 6. Koszty poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

	2019	2020	2021
Opłaty gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	65 523,94zł	69 874,36 zł.	76 074,50zł

Źródło: Dane OPS w Cycowie

Wydatki gminy naliczane są wyłącznie za dzieci, które po raz pierwszy zostały umieszczone w pieczy zastępczej po 01.01.2012r.

W 2019 roku w związku z pobytem 13 -tu dzieci w rodzinach zastępczych oraz 4 w pieczy instytucjonalnej gmina Cyców poniosła wydatek w łącznej kwocie 65 523,94zł.

Na koniec 2020 roku w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 10 dzieci umieszczonych przed 01.01.2012r. i 13 dzieci umieszczonych po 01.01.2012r. Łączna kwota współfinansowanych kosztów za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosła 69 874,36 zł.

Na koniec 2020 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych nie przebywało żadne dziecko z terenu gminy Cyców.

Natomiast w 2021 roku w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 7 dzieci umieszczonych przed 01.01.2012r. i 13 dzieci umieszczonych po 01.01.2012r.

Łączna kwota współfinansowanych kosztów za pobyt 13 dzieci w pieczy zastępczej wyniosła 71483,58 zł. Za 4 dzieci, które przebywały w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej „Dom Nr 2” w Kijanach kwota współfinansowanych kosztów wyniosła 4590,92zł. Łączny koszt wydatków poniesionych przez gminę przeznaczonych na utrzymanie umieszczonych w pieczy zastępczej dzieci wyniósł 76074,50zł.

Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało.

Kierując się tą ideą, w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej duży nacisk położono na działania profilaktyczne, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii. Profilaktyka rodzinna była realizowana przede wszystkim przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Obszary działania wszystkich zaangażowanych w pomoc na rzecz rodziny i dziecka instytucji wzajemnie się przenikają i uzupełniają.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Cyców na lata 2023-2025 są wszystkie rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Cyców, które z różnych powodów potrzebują wsparcia instytucji w wypełnianiu zadań związanych z wychowaniem dzieci a przede wszystkim rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin z terenu gminy oraz poprawy stylu i jakości ich życia. Wsparcie rodzin będzie miało charakter interwencyjny, profilaktyczny i ochronny a rodzinie będą stwarzane możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystaniu własnych potencjałów jakie posiada.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w gminie Cyców będą realizowane przez podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Program będzie koordynowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. W realizacji Programu uwzględniono uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji działających na terenie gminy, jak również instytucji szczebla powiatowego. Ścisła współpraca tychże instytucji może zaowocować poprawą sytuacji bytowej małoletnich i wzrostem świadomości rodziców w aspekcie troski o dzieci. Zakłada się otwarty charakter Programu i możliwości jego aktualizacji w miarę mogących wystąpić potrzeb.

Podmioty realizujące zadania w obszarze wspierania rodziny:

1. OPS - Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie;
2. PCPR - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej;
3. UG - Urząd Gminy w Cycowie;
4. KPP - Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej;
5. ZIPPR - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Cycowie;
6. GKRPA - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cycowie;
7. Placówki Służby Zdrowia z terenu Gminy Cyców;
8. Placówki Oświatowe z terenu Gminy Cyców;
9. GBP - Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie;
10. GDK - Gminny Dom Kultury w Cycowie;
11. Klub Abstynenta „AROKA” w Cycowie.

VII. CELE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY:

Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Cel 1. Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.

Działania do realizacji:

1. Systematyczna diagnoza warunków życia rodzin, ich potrzeb i oczekiwań.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej zgodnie z obowiązującymi przepisami.
3. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów.
4. Objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych a także dożywianie dzieci w przedszkolach i żłobku.
5. Realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny.
6. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym – informowanie o kursach zawodowych, stażach, projektach, pomoc w poszukiwaniu pracy.

Realizatorzy: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie, Urząd Gminy w Cycowie, Placówki Oświatowe z terenu Gminy Cyców.

Zakładane rezultaty:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb materialnych rodziny.
2. Zapobieganie sytuacjom kryzysowym rodziny w tym umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej z powodów socjalno-bytowych.
3. Podniesienie skuteczności działań pomocowych.

Cel 2. Podniesienie świadomości w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich i prawidłowego modelu rodziny.

Działania do realizacji:

1. Promowanie wartości rodziny.
2. Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień – konkursy, spotkania, pogadanki na temat dbania o zdrowie, bezpieczeństwo.
3. Informacja o dostępie do pomocy specjalistycznej - prawnika, psychologa, pedagoga, logopedy.
4. Zwiększenie dostępu rodzin w zakresie oferowanych form wsparcia.
5. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej na rzecz wspomaganie rodzin oraz umacniania w nich więzi – festyny, wycieczki, zajęcia sportowe, kulturalne itp.

Realizatorzy: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie, Urząd Gminy w Cycowie, Placówki Oświatowe z terenu Gminy Cyców, Placówki Służby Zdrowia z terenu Gminy Cyców, Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Klub Abstynenta „AROKA”, Gminny Dom Kultury w Cycowie, Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie.

Zakładane rezultaty:

1. Wzrost świadomości na temat profilaktyki zdrowotnej i zagrożeń /uzależnienia, przemoc/, oraz radzenia sobie z negatywnymi zjawiskami.
2. Zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinach.
3. Wzmocnienie więzi rodzinnych.
4. Wzmocnienie kompetencji rodzicielskich.
5. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Cel 3. Profesjonalne wsparcie rodzin mających trudności w prawidłowym pełnieniu funkcji wychowawczych.

Działania do realizacji:

1. Zapewnienie pomocy specjalistycznej- prawnej, psychologicznej, pedagogicznej.
2. Zapewnienie i finansowanie pomocy w postaci asystenta.
3. Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.
4. Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
5. Poradnictwo i realizacja pracy socjalnej świadczonej przez pracowników OPS, nakierowanej na wzmocnienie kompetencji opiekuńczo wychowawczych rodzin zagrożonych.
6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnej oferty zajęć pozalekcyjnych oraz spędzania czasu wolnego i wypoczynku.
7. Zapewnienie dostępu do szkoleń dla kadry zajmującej się pracą z rodziną.
8. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w rodzinach dotkniętych przemocą.
9. Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
10. Współpraca podmiotów podejmujących działania na rzecz dziecka i rodziny.

Realizatorzy: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie, Urząd Gminy w Cycowie, Placówki Oświatowe z terenu Gminy Cyców, Placówki Służby Zdrowia z terenu Gminy Cyców, Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej,

Zakładane rezultaty:

1. Zmiana postaw i zachowań społecznych.
2. Podniesienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych.
3. Zatrzymanie dzieci w rodzinach biologicznych.
4. Powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.
5. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
6. Zapobieganie marginalizacji rodzin dysfunkcyjnych.
7. Podniesienie kompetencji osób niosących pomoc rodzinie i dziecku.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY PROGRAMU

W wyniku zaplanowanych działań spodziewane jest osiągnięcie następujących efektów:

1. Poprawa sytuacji finansowej rodzin z dziećmi i wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa.
2. Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.
3. Podniesienie świadomości o dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych.

4. Ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.
5. Umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji wychowawczych.
6. Podniesienie skuteczności świadczonej rodzinom pomocy poprzez zintegrowanie działań wszystkich służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny .

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania działań zawartych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Cyców na lata 2023-2025 będą środki finansowe poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny, a także środki uzyskane ze źródeł zewnętrznych.

X. MONITORING I EWALUACJA

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Cyców na lata 2023-2025 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. Monitoring będzie polegał na gromadzeniu i analizie danych z procesu realizacji Programu pozyskanych od podmiotów realizujących poszczególne zadania. Efektem monitoringu będą roczne sprawozdania przygotowywane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. Zgodnie z art.179 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

XI. PODSUMOWANIE

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim jak i międzynarodowym. Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawową zasadą Konstytucji jest ochrona praw rodziny. Dziecko i rodzina wymagają wsparcia i szczególnej troski, opieki i ochrony.

Każda rodzina codziennie boryka się z problemami, które trzeba pokonać. Są rodziny, które potrafią sprostać obowiązkom , pomyślnie rozwiązując własne problemy, lecz są też takie, które nie potrafią w pełni realizować swych funkcji oraz rozwiązywać swoich sytuacji kryzysowych. Zasadne i bardzo istotne jest wtedy podjęcie stosownych rozwiązań, które będą miały na celu zapobieganie rozszerzaniu się problemu jak również jego systematyczne niwelowanie. Udzielanie pomocy nie powinno ograniczyć się tylko do sytuacji kryzysowych. Należy podejmować działania o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Głównym zadaniem i istotą działań pomocowych powinno być przeciwdziałanie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Należy za wszelką cenę dać dzieciom szansę na wzrastanie i uczenie się prawidłowych relacji rodzinnych i na szczęśliwe dzieciństwo.

Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Cyców na lata 2023-2025 stanowi zatem sprecyzowany plan wdrożenia działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym wszelkiego rodzaju trudności.

W celu osiągnięcia zamierzonych celów w realizację programu zostaną włączone instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Wszystkie działania będą skoncentrowane na polepszeniu sytuacji dziecka i rodziny, zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczeniu patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzeniu skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. Jednocześnie będzie prowadzone systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia.